

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 435/2024-11

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetihó v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], t. č. [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jurajom Gavalcom, Piešťanská 3, Trnava, proti uzneseniu Krajského súdu v Trnave č. k. 5Tos/92/2024-4552 z 23. mája 2024 a jemu predchádzajúcim postupom takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 29. júla 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a na prezumpciu neviny podľa čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 8 ods. 2 a práva na súdnu ochranu podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) napadnutými rozhodnutiami označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľ navrhuje napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť tomuto súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresná prokuratúra Galanta podala proti sťažovateľovi a ďalším šiestim obvineným 19. októbra 2022 obžalobu pre obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držanie a obchodovanie s nimi spáchaného formou spolupáchatel'stva podľa § 20 Trestného zákona, § 172 ods. 1 písm. c) a d) a ods. 2 písm. c) a d) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. b) a j) Trestného zákona na skutkovom základe uvedenom v obžalobe.

3. Rozsudkom okresného súdu č. k. 17T/60/2022-4440 z 10. februára 2023 (ďalej aj „rozsudok vo veci spoluobžalovaných“) boli viacerí spoluobžalovaní sťažovateľa ako jeho spolupáchatelia

odsúdení. Na hlavnom pojednávaní konanom 24. apríla 2024 konajúca sudkyňa na návrh obhajcu sťažovateľa oboznámila zúčastnených s rozsudkom vo veci spoluobžalovaných. Obhajca sťažovateľa následne vzniesol námietku zaujatosti voči konajúcej samosudkyňi, ktorú odôvodnil tým, že táto konala aj vo veci spoluobžalovaných skončenej právoplatným rozsudkom.

4. Okresný súd o jeho námietke zaujatosti rozhodol uznesením č. k. 17T/73/2022-4502 z 24. apríla 2024 tak, že dotknutú samosudkyňu z prejednávania a rozhodnutia trestnej veci sťažovateľa nevylúčil. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu z 24. apríla 2024 sťažnosť.

5. Krajský súd napadnutým uznesením z 23. mája 2024 prvým výrokom zrušil uznesenie okresného súdu a druhým výrokom rozhodol, že samosudkyňa nie je vylúčená z vykonávania úkonov trestného konania vo veci sťažovateľa. Krajský súd konštatoval, že uznesenie okresného súdu zrušil, aby opravil formálnu chybu spočívajúcu v použití nesprávneho ustanovenia Trestného poriadku vo výroku. V odôvodnení ďalej konštatoval, že popis konania sťažovateľa v tzv. skutkovej vete rozsudku vo veci spoluobžalovaných neporušuje jeho právo na prezumpciu neviny a spĺňa podmienky stanovené judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) a najvyššieho súdu v trestných veciach s viacerými obvinenými (judikatúra stanovila, že skutkové vety v skorších odsudzujúcich rozsudkoch môžu obsahovať zmienku o tretích osobách, ak sú splnené nasledujúce podmienky: 1. podmienka nevyhnutnosti uvedenia účasti tretích osôb pre posúdenie zodpovednosti a viny obžalovaného, 2. podmienka formulovania skutkových viet, dbajúc na neohrozenie spravodlivého preskúmania obvinení v samostatnom konaní s preferenciou všeobecného odkazu na prítomnosť tretej osoby s uvedením jej úlohy alebo postavenia pred individuálnou identifikáciou osoby v skutkových vetách, 3. potreba analýzy rozhodnutia súdu ako celku s prihliadnutím na osobitné okolnosti, za ktorých bolo prijaté, pozn.). Uvedenie sťažovateľa ako osoby, ktorá sa podieľala na spoločnom páchaní trestnej činnosti, bolo podľa krajského súdu nevyhnutné pre právnu kvalifikáciu konania jeho spoluobžalovaných. Sám sťažovateľ bol označený ako osoba, ktorého vina dosiaľ nebola preukázaná, t. j. osoba, ktorú súd považuje za nevinnú. V odôvodnení rozsudku nie sú žiadne informácie o osobe sťažovateľa, ktoré by sa týkali jeho účasti na trestnej činnosti. Krajský súd ďalej poukázal na to, že rozhodnutie o vine iba časti obžalovaných, ktorí urobili vyhlásenie o vine podľa § 257 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, bolo v tomto prípade vyvolané rozdielnym postupom obžalovaných na hlavnom pojednávaní, na ktorom bola následne vec sťažovateľa vylúčená na samostatné konanie. Po komplexnom posúdení rozsudku vo veci spoluobžalovaných a s prihliadnutím na dôvod, pre ktorý sa o všetkých spoluobžalovaných nerozhodovalo tým istým rozhodnutím, krajský súd v závere konštatoval, že sťažnosť sťažovateľa vyhodnotil ako nedôvodnú.

6. Napadnuté uznesenie bolo sťažovateľovi doručené 28. mája 2024.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Proti napadnutému uzneseniu podal sťažovateľ túto ústavnú sťažnosť, v ktorej argumentuje tým, že:

a) V jeho veci konajúca sudkyňa rozhodovala aj vo veci jeho spoluobžalovaných, pričom v skutkovej vete rozsudku vo veci spoluobžalovaných, t. j. rozsudku č. k. 17T/60/2022-4440

z 10. februára 2023, v podstate rozhodla aj o jeho vine tým, že ho v nej identifikovala menom a priezviskom.

b) Zaujatosť konajúcej sudkyne sa prejavila aj v rozsudku okresného súdu v jeho veci, t. j. v rozsudku č. k. 17T/73/2022-4606 zo 7. júna 2024, ktorým rozhodla o vine sťažovateľa, keď v jeho odôvodnení svoje závery oprela aj o vinu jedného zo spoluobžalovaných [REDAKOVANÉ] už odsúdeného rozsudkom vo veci spoluobžalovaných (pozri str. 11 spomínaného rozsudku).

c) V prípade sťažovateľa nemožno hovoriť o splnení podmienok rešpektovaných judikatúrou ESLP na odstránenie dôvodnej pochybnosti o nestrannosti sudcov rozhodujúcich v trestných konaniach, v ktorých už v minulosti rozhodovali o iných obvinených alebo spoluobvinených, ktorých trestné činy navzájom súvisia.

d) Pre právnu kvalifikáciu skutku obžalovaných v rozsudku okresného súdu vo veci spoluobžalovaných sťažovateľa nebolo nevyhnutné uviesť jeho meno a priezvisko. Krajský súd síce konštatoval, že uvedenie mena a priezviska sťažovateľa v rozsudku okresného súdu vo veci spoluobžalovaných nespôsobilo nutnosť vylúčenia sudkyne z vykonávania úkonov trestného konania sťažovateľa, avšak toto svoje tvrdenie bližšie v napadnutom uznesení neodôvodnil. Tento záver krajského súdu považuje sťažovateľ za arbitrárny a v tejto súvislosti poukázal na rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2TdoV/10/2021 z 27. marca 2024.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

8. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľa je jeho nespokojnosť s napadnutým uznesením krajského súdu, ktorým tento súd rozhodol o sťažovateľom uplatnenej námietke zaujatosti v rámci meritórneho trestného konania, resp. trestného konania o podanej obžalobe proti sťažovateľovi. Krajský súd v napadnutom uznesení preskúmal a odobril uznesenie okresného súdu, ktorým bola sťažovateľom podaná námietka zaujatosti vyhodnotená ako nedôvodná. Sťažovateľ v tomto smere v konaní pred ústavným súdom argumentuje, že jeho identifikácia menom a priezviskom v skutkovej vete rozsudku vo veci spoluobžalovaných napriek tomu, že súčasťou tejto skutkovej vety bolo aj vyhlásenie, že o jeho vine dosiaľ nebolo rozhodnuté, predstavovala dôvod na vylúčenie konajúcej sudkyne z prejednávania a rozhodnutia jeho veci. Súdny zúčastnené na rozhodovaní v tejto veci konajúcu sudkyňu v jeho veci nevyhlúčili, čím došlo k porušeniu ním označených práv.

9. Z čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru vyplýva právo účastníka súdneho konania na nestranný súd, ktorému zodpovedá ústavná povinnosť súdov prerokovať a rozhodnúť každú vec tak, aby voči účastníkom postupovali nezaujato a neutrálne, žiadnemu z nich nenadŕžali a objektívne posúdili všetky skutočnosti závažné pre rozhodnutie vo veci. Nestranný súd poskytuje všetkým účastníkom konania rovnaké príležitosti na uplatnenie všetkých práv, ktoré im zaručuje právny poriadok, pokiaľ má právomoc o nich rozhodnúť (obdobne pozri napr. II. ÚS 71/97, III. ÚS 24/05, IV. ÚS 38/09). Obsahom práva na prerokovanie veci pred nestranným súdom však nie je povinnosť súdu vyhovieť návrhu oprávnených osôb a vylúčiť nimi označeného sudcu z ďalšieho prerokovania a rozhodovania veci pre zaujatosť. Obsahom základného práva na prerokovanie veci nestranným súdom je len povinnosť súdu ústavne akceptovateľným spôsobom

prerokovať každý návrh oprávnenej osoby na vylúčenie sudcu z ďalšieho prerokovávanía a rozhodnutia veci pre zaujatosť a rozhodnúť o ňom (sp. zn. I. ÚS 73/97).

10. Základné právo na prerokovanie a rozhodnutie veci neustranným súdom je v trestnom súdnom konaní garantované najmä prostredníctvom inštitútu vylúčenia sudcu z ďalšieho prejednávania a rozhodovania predmetnej veci pre zaujatosť. Z uvedeného dôvodu možno sudcu vylúčiť buď na návrh účastníka súdneho konania, alebo na základe návrhu samotného sudcu.

11. Namietané porušenie základných práv sťažovateľa podľa ústavy, listiny a práv podľa dohovoru v rámci rozhodovania o námietke zaujatosti posúdil ústavný súd aj s ohľadom na to, či neexistuje všeobecný súd, ktorý by mohol rozhodnúť o ochrane práv sťažovateľa.

12. V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že trestné konanie je od svojho začiatku až po jeho koniec proces, v ktorom sa v rámci vykonávania jednotlivých úkonov a realizácie garancií pre ochranu práv a slobôd môžu zo strany orgánov činných v trestnom konaní a súdov naprávať, resp. korigovať aj jednotlivé pochybenia. Spravidla až po jeho skončení možno na ústavnom súde namietat pochybenia znamenajúce porušenie práv a slobôd označených v čl. 127 ods. 1 ústavy, ak tieto pochybenia neboli odstránené v priebehu samotného trestného konania. Pokiaľ by ústavný súd na túto skutočnosť neprihliadal, poprel by účel a zmysel opravných prostriedkov v trestnom konaní, ktorým je okrem iného aj náprava pochybení vo veci konajúcich orgánov verejnej moci (orgánov činných v trestnom konaní a súdov). Ústavný súd tak zdôrazňuje, že ústavné súdnictvo je vybudované predovšetkým na zásade preskúmvania právoplatne skončených vecí (IV. ÚS 187/09, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). Základné právo na súdnu ochranu je totiž „výsledkové“, to znamená musí mu zodpovedať proces ako celok, a skutočnosť, či napadnuté konanie bude ako celok spravodlivé, závisí od pokračujúceho konania a rozhodnutia všeobecných súdov (III. ÚS 33/04, IV. ÚS 163/05, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016).

13. Ústavný súd k okolnostiam sťažovateľovej veci uvádza, že predmet konania o uplatnenej námietke zaujatosti nemožno stotožňovať s predmetom konania, v ktorom dotknutý sudca koná a rozhoduje. Konanie o námietke zaujatosti končí rozhodnutím, ktorým namietaný sudca (senát) je (alebo nie je) vylúčený z prejednávania dotknutej veci.

14. Toto rozhodnutie (príp. postup) však nie je rozhodnutím o otázke tvoriacej samotný predmet trestného konania. Konanie o námietke zaujatosti predstavuje len čiastkový procesný postup všeobecného súdu smerujúci k rozhodnutiu slúžiacemu na zabezpečenie rozhodovania trestnej veci neustranným súdom. Kvalita rozhodovania súdu o námietke zaujatosti tak nachádza svoj odraz i v kvalite meritórneho rozhodnutia v konaní, v ktorom bola námietka zaujatosti sudcov vznesená (obdobne pozri III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016, III. ÚS 855/2016). V spojitosti s tým ústavný súd zastáva názor, že namietaný postup krajského súdu by mohol zakladať porušenie označených práv sťažovateľa len v prípade, ak by bol spojený s konkrétnym relevantným nepriaznivým dôsledkom pre sťažovateľa, ktorý bol týmto postupom spôsobený, pričom by sa negatívny dôsledok musel zároveň vzťahovať na výsledok konania a nebolo by ho možné korigovať v ďalšom procesnom postupe, prípadne v opravných konaniach (III. ÚS 30/2010, III. ÚS 421/2016), čo nie je sťažovateľov prípad. Sťažovateľ totiž v uvedenom smere môže svoju ochranu v stále prebiehajúcim trestnom konaní uplatniť prostredníctvom opravných prostriedkov (odvolania

a dovolania) proti rozhodnutiu vo veci samej, ktoré, ako sám vo svojej ústavnej sťažnosti uviedol, už bolo v jeho veci vydané.

15. V nadväznosti na predchádzajúci bod odôvodnenia tohto rozhodnutia ústavný súd poukazuje v prvom rade na ustanovenia § 306 a nasledujúcich Trestného poriadku, podľa ktorých je opravným prostriedkom proti rozsudku súdu prvého stupňa odvolanie, pričom obžalovaný ako osoba oprávnená podať odvolanie proti výroku rozsudku, ktorý sa ho priamo dotýka, môže toto odvolanie podať pre nesprávnosť výroku, ako aj pre porušenie ustanovení o konaní, ktoré predchádzalo rozsudku, ak toto porušenie mohlo spôsobiť, že výrok je nesprávny alebo že chýba. V nadväznosti na to ústavný súd odkazuje v konkrétnosti na ustanovenie § 321 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého odvolací súd zruší napadnutý rozsudok (okrem iných prípadov) pre podstatné chyby konania, ktoré napadnutým výrokom rozsudku predchádzali, najmä preto, že boli porušené ustanovenia, ktorými sa má zabezpečiť objasnenie veci alebo právo obhajoby. Ústavný súd ďalej poukazuje na ustanovenie § 368 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého možno podať dovolanie proti právoplatnému rozhodnutiu súdu, ktorým bol porušený zákon alebo boli porušené ustanovenia o konaní, ktoré mu predchádzalo, ak je toto porušenie dôvodom dovolania podľa ustanovení § 371 Trestného poriadku. V nadväznosti na to odkazuje ústavný súd na ustanovenie § 368 ods. 2 písm. h) Trestného poriadku, v zmysle ktorého sa rozhodnutím podľa odseku 1 § 368 Trestného poriadku rozumie (okrem iných) aj rozhodnutie, ktorým bol zamietnutý riadny opravný prostriedok podaný proti rozhodnutiu podľa písmen a) [rozsudok a trestný rozkaz] až g), alebo rozhodnutie, ktorým odvolací súd na základe riadneho opravného prostriedku vo veci sám rozhodol. Napokon v tomto kontexte poukazuje ústavný súd aj na ustanovenie § 371 ods. 1 písm. e) Trestného poriadku, podľa ktorého možno dovolanie podať, ak vo veci konal alebo rozhodol orgán činný v trestnom konaní, sudca alebo prísediaci, ktorý mal byť vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania.

16. Z jednotlivých ustanovení Trestného poriadku citovaných v predchádzajúcom bode odôvodnenia tohto rozhodnutia vyplýva, že skutočnosti namietané sťažovateľom, a to tvrdenie sťažovateľa o nesprávnom postupe súdov pri posúdení ním uplatnenej námietky zaujatosti spočívajúcej v zaujatosti sudcu v dôsledku jeho rozhodovania vo veciach spoluobžalovaných a identifikácie mena a priezviska sťažovateľa v skutkovej vete rozsudku vo veci spoluobžalovaných, potenciálne zakladajú (nie bez ďalšieho preukazujú, pozn.) dôvod na podanie odvolania, prípadne dovolania v ďalšej etape súdneho konania. Platná právna úprava trestného konania teda sťažovateľovi umožňuje aj v nasledujúcich štádiách trestného konania v rámci uplatnenia práva na obhajobu domáhať sa právne účinným spôsobom ochrany svojich označených práv, a to prostredníctvom riadneho a mimoriadneho opravného prostriedku proti rozhodnutiu vo veci samej – odvolania a dovolania, na základe podania ktorých bude odvolací súd, prípadne dovolací súd oprávnený a povinný preskúmať opodstatnenosť tvrdenia sťažovateľa o nesprávnosti postupu konajúceho súdu v súvislosti s prednesenou námietkou zaujatosti označenej samosudkyne.

17. Ústavný súd dospel k záveru, že sťažovateľ má v systéme trestného konania k dispozícii ďalší účinný prostriedok na dosiahnutie ochrany svojich práv. Podľa zistenia ústavného súdu bolo odvolanie proti rozsudku v jeho veci okresnému súdu doručené 10. júla 2024 a v súčasnosti v tejto veci prebieha konanie pred krajským súdom.

18. Na základe uvedeného ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol pre nedostatok právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. septembra 2024

Peter Molnár
predseda senátu